

В. Д. БАБКІН
доктор юридичних наук, професор

ЗАКОНОДАВЧА ТЕХНІКА В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО- ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нещодавно побачила світ цікава монографія Ж. О. Дзейко на тему “Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження”*. Актуальність цієї тематики зумовлюється, перш за все, необхідністю вдосконалити якість законів в Україні завдяки поліпшенню практики застосування законодавчої техніки, підґрунтям чого повинні бути наукові дослідження з проблем законодавчої техніки, у тому числі її нового осмислення з теоретичної точки зору. Крім того, аналіз сучасного стану і перспек-

тив розвитку законодавчої техніки в Україні неможливо здійснити без урахування історії розвитку законодавчої техніки. Водночас, попри те, що протягом останніх років вітчизняні та зарубіжні науковці неодноразово зверталися до проблем законодавчої техніки взагалі та в Україні зокрема, жодного комплексного індивідуального монографічного історико-теоретичного дослідження законодавчої техніки в Україні не було здійснено. Наукова новизна монографії Ж. О. Дзейко “Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження” визначається тим, що ця робота є першим в Україні самостійним комплексним системним дослідженням, виконаним на монографічному рівні, яке присвячене історико-теоретичним проблемам законодавчої техніки в Україні.

У рецензованій праці представлено ряд оригінальних результатів, отриманих Ж. О. Дзейко, які суттєво збагачують юридичну науку. Загалом аналіз цієї монографії дає усі підстави стверджувати, що в ній автором ґрунтовно, на високому доктринальному рівні з використанням широкого спектра методологічних засобів розкриваються фундаментальні положення, які стосуються законодавчої техніки в Україні.

Рецензована праця є логічно завершеним цілісним науковим твором, що складається з п’яти розділів, пов’язаних єдністю мети та засобів дослідження.

У першому розділі автор здійснює ґрунтовне дослідження передумов

* Дзейко Ж. О. Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2007. – 360 с.

становлення наукового розуміння законодавчої техніки в Україні, а саме: аналіз європейської філософсько-правової думки та проблем законодавчої техніки ХІХ – початку ХХ ст., проблем законодавчої техніки у вітчизняній юридичній літературі. Розглянути у першому розділі питання викликають суттєвий інтерес, оскільки системних досліджень в Україні проблем законодавчої техніки у вітчизняній юридичній літературі в зазначений період не здійснювалось. Крім того, системний аналіз європейської філософсько-правової думки та проблем законодавчої техніки дає нам цілісну уяву про основні підходи до розуміння законодавчої техніки видатних правознавців згаданого періоду.

Другий розділ монографії присвячений проблематиці історико-правових аспектів становлення законодавчої техніки в Україні. Ж. О. Дзейко вперше здійснено комплексне системне дослідження історії формування та розвитку законодавчої техніки в Україні. Заслуговує на увагу те, що автор вдало поєднує історію становлення законодавчої техніки в Україні з її сучасним станом та тенденціями розвитку.

У третьому розділі монографії автор здійснив ґрунтовне дослідження сучасних підходів до розуміння поняття, функцій та структури законодавчої техніки. Важлива роль при цьому відводиться визначенню поняття законодавчої техніки, яку автор розуміє як обумовлену станом правової системи певної держави систему засобів і правил створення законів та

здійснення їх систематизації (у формах кодифікації та консолідації) з метою забезпечення їх якості та втілення у життя, забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Важливе теоретичне та практичне значення має власне бачення автором структури законодавчої техніки, поняття і змісту її правил і засобів. Автор правильно виокремив види законодавчої діяльності, при здійсненні яких застосовуються правила і засоби законодавчої техніки. Ж. О. Дзейко слушно обґрунтовує висновок про те, що, враховуючи спільні та відмінні риси змісту, структури, форм закріплення та інших характеристик законодавчого процесу і законодавчої техніки, вони існують як взаємозв'язані, але відносно самостійні явища правової системи держави. Заслуговує на увагу запропоноване автором праці визначення поняття функцій законодавчої техніки і виокремлення їх ознак та видів, яке вперше здійснено в Україні. Автор здійснив детальне дослідження сутності законодавчої техніки в аспекті формування України як правової держави, яка полягає в тому, що законодавча техніка має, перш за все, бути засобом забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Автор слушно зауважує, що законодавча техніка виконує важливу роль не лише при створенні та систематизації законів, а й у процесі запровадження норм права у життя.

Четвертий розділ свого монографічного дослідження Ж. О. Дзейко присвятила видам правил і засобів за-

конодавчої техніки та проблемам їх застосування. Ґрунтовний, розгорнутий, системний аналіз автором видів правил і засобів законодавчої техніки, у тому числі їх класифікація, сприяє рішенню багатьох проблем юридичної науки і практики. Вирішенню багатьох актуальних теоретичних і практичних проблем законодавчої техніки мають сприяти наукові підходи та пропозиції автора, які стосуються принципів застосування правил і засобів законодавчої техніки, основних вимог до створення юридичних конструкцій і закріплення їх у законах, застосування законодавцем при створенні та систематизації законів правил і засобів конструювання структури закону, внесення змін до законів та ін. Поза сумнівом, формуванню системи якісних законів в Україні має сприяти дослідження автором найважливіших проблем помилок і заходів щодо їх попередження та ліквідації при створенні та систематизації законів, яке вперше здійснене в Україні.

У п'ятому розділі монографії автором здійснено ґрунтовне системне наукове дослідження теоретичних та практичних аспектів нинішнього стану та основних напрямків розвитку законодавчої техніки в Україні та запропоновано шляхи вирішення найважливіших проблем, які постають у цій сфері. Як переконливо висвітлено у дослідженні, становлення законодавчої техніки в Україні повинно засновуватися на радикальнішій переоцінці поняття законодавчої техніки, у тому числі відходу від абсолютизації її

інструментального аспекту, розробці та застосуванні правил і засобів законодавчої техніки, які мають спрямовуватись на результативне позитивне закріплення в законах прав і свобод людини і громадянина та створення дієвих механізмів їх реалізації на основі норм, принципів і змісту Конституції України та норм міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Важливу роль при цьому має набути розробка і втілення у практику застосування правил і засобів створення і систематизації законів загальносистемного підходу. Рішенню актуальних теоретичних і практичних проблем законодавчої техніки мають сприяти підходи та конкретні пропозиції автора, що стосуються питань правового регулювання застосування правил і засобів законодавчої техніки, правової регламентації законодавчого процесу (у тому числі щодо доцільності закріплення питань, врегульованих у Регламенті Верховної Ради України, саме на рівні закону України, механізмів узгодження законопроектів та ін.). Надзвичайно важливу роль мають відіграти пропозиції автора щодо удосконалення правил і засобів формулювання взаємозв'язків між нормами законів та законів і підзаконних нормативних актів, створення ефективних правових механізмів реалізації законів тощо.

Не менший науковий інтерес викликають також твердження автора, які стосуються проблем планування і прогнозування законодавчої діяль-

ності в Україні, удосконалення застосування законодавчої техніки у приватному і публічному праві, застосування правил і засобів законодавчої техніки при приведенні законодавства України відповідно до європейського, необхідності подолання розриву між наукою та практикою застосування правил і засобів законодавчої техніки, удосконалення практики здійснення експертизи законопроектів та ін.

Висновки монографії є обґрунтованими, повними, логічними, чіткими, практично значимими.

Разом з тим стосовно змісту роботи можна висловити окремі зауваження. Так, на нашу думку, недостатню увагу в монографії відведено питанням місця і значення законодавчої техніки для механізму реалізації норм права. Адже законодавча техніка виконує важливу роль не лише при створенні і систематизації законів, а також у процесі реалізації норм права, про що автор слушно зазначає у праці. Також бажано було б розширити аналіз

проблем сучасності у сфері застосування законодавчої техніки в Україні. Важко погодитися із пропозицією автора щодо закріплення за Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної Ради України певних повноважень імперативного характеру з питань надання висновків на проекти законів, оскільки це звужить обсяг повноважень суб'єктів права законодавчої ініціативи.

Втім, наведені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну високу оцінку рецензованої праці, яка стала першою в Україні розробкою, у якій на високому доктринальному рівні комплексно досліджуються історико-правові та теоретико-правові проблеми законодавчої техніки в Україні. Можна зробити загальний висновок про те, що монографія Ж. О. Дзейко є, безперечно, значним внеском у розвиток юридичної науки і практики, що сприяє розв'язанню низки проблем законодавчої техніки в Україні.

